

KOMENTARZ

Szczyt Quad i nowa inicjatywa ekonomiczna USA – zacieśnienie współpracy w Indo-Pacyfiku

Patryk Kugiel, Damian Wnukowski

24 maja, podczas wizyty prezydenta Joe Bidena w Japonii, odbył się szczyt liderów formatu Quad, który zrzesza Australię, Indie, Japonię i USA. Dzień wcześniej ogłoszono nową inicjatywę gospodarczą dla Indo-Pacyfiku (IPEF), do której chcą przystąpić członkowie Quad oraz dziesięć innych państw regionu. Oba wydarzenia potwierdzają rosnące zaangażowanie USA w Indo-Pacyfiku oraz tworzenie przez to państwo coraz szerszej i atrakcyjniejszej oferty współpracy dla regionu, alternatywnej wobec propozycji chińskich.

Czym jest Quad?

Quad jest odnowioną za prezydentury Donalda Trumpa formułą kooperacji czterech demokratycznych państw regionu Indo-Pacyfiku. Źródła współpracy sięgają wspólnej odpowiedzi na tsunami w Azji w 2004 r., a początek nieformalnego dialogu miał miejsce w 2007 r. Quad stał się ważnym instrumentem polityki prezydenta Bidena wobec regionu. Pierwszy [szczyt przywódców miał miejsce w marcu 2021 r.](#), do kolejnych spotkań doszło we wrześniu 2021 r. (w USA) i marcu br. (online). W tym czasie zwiększono liczbę wspólnych grup roboczych z trzech do sześciu (zajmują się odpowiednią na COVID-19, klimatem, nowoczesnymi technologiami, kosmosem, sprawami cyfrowymi, infrastrukturą). Majowy szczyt miał potwierdzić determinację członków grupy we współpracy na rzecz „wolnego i otwartego Indo-Pacyfiku”, który nie tylko nikogo nie wyklucza, lecz jest także odporny na kryzysy. Quad jest zatem promowany jako instytucja, która ma pozytywny program i oferuje praktyczne rozwiązania problemów państw regionu. Zapowiedź bardziej regularnych spotkań liderów (ogłoszono, że kolejny szczyt odbędzie się w 2023 r. w Australii) i ministrów spraw zagranicznych potwierdza, że

forum to stało się stałym elementem regionalnej architektury instytucjonalnej.

Co ustalono na szczycie?

Najważniejszym rezultatem jest ogłoszenie dwóch inicjatyw – Indopacyficznego Partnerstwa na rzecz zobrazowania i ostrzegania o sytuacji na morzu (Indo-Pacific Partnership for Maritime Domain Awareness, IPMDA), co ma pomóc m.in. w przeciwdziałaniu nielegalnym połowom ryb, oraz Pakietu Quad w zakresie mitygacji i adaptacji do zmian klimatycznych (Quad Climate Change Adaptation and Mitigation Package, Q-CHAMP). Liderzy Quad zapowiedzieli przekazanie 50 mld dol. w ciągu pięciu lat na inwestycje infrastrukturalne w regionie, wsparcie dla partnerów w radzeniu sobie z nadmiernym zadłużeniem, poprawę interoperacyjności i bezpieczeństwa technologii 5G, współpracę w rozwijaniu „konkurencyjnego rynku” dla półprzewodników czy wzmocnienie ochrony krytycznej infrastruktury, w tym w sferze cyfrowej. Obiecali dalsze wsparcie dla regionu w zwalczaniu zagrożeń dla zdrowia, w tym przekazanie szczepionek przeciw COVID-19 (dotąd dostarczyli 265 mln dawek). Uruchomili też program stypendialny Quad. Z uwagi na opozycyjne [stanowisko Indii](#) przywódcy tylko ogólnie odnieśli się do rosyjskiej agresji na

KOMENTARZ PISM

Ukrainę. Nie nazwali Rosji agresorem, potwierdzili jedynie przywiązanie do prawa międzynarodowego oraz poszanowanie suwerenności i integralności terytorialnej „wszystkich państw”.

Czy decyzje szczytu wpłynęły na zmianę charakteru Quad?

Spotkanie potwierdziło ewolucję Quad w stronę forum współpracy na tematy gospodarcze, rozwojowe czy technologiczne, w miejsce wcześniejszej koncentracji na sprawach bezpieczeństwa. Tym samym Quad staje forum ekonomiczno-politycznym, podczas gdy współpracą militarną zajmuje się [AUKUS](#). Zmiana charakteru Quad ma pokazać, że forum nie koncentruje się na Chinach, a tym bardziej nie jest „azjatyckim NATO”. Dlatego też we wspólnym oświadczeniu po szczycie liderzy ani razu nie wspomnieli o ChRL, choć wiele działań podejmowanych przez Quad jest odpowiedzią na jej aktywność w regionie (np. militaryzację spornych terenów czy finansowanie inwestycji, które nie mają ekonomicznego uzasadnienia). Spotkanie zakończyło spekulacje na temat poszerzenia składu grupy (takie aspiracje zdradzała np. Korea Płd.). Liderzy docenili natomiast przyjętą we wrześniu 2021 r. [Strategię UE wobec Indo-Pacyfiku](#), sygnalizując chęć bliższej współpracy z Unią w regionie. Quad podkreśla tym samym otwartość na współpracę z wszystkimi partnerami podzielnymi ich wartości i wizję regionu.

Czym ma być nowa inicjatywa gospodarcza USA?

23 maja, przed szczytem Quad, prezydent Biden w towarzystwie przywódców 12 państw regionu (w większości uczestniczących wirtualnie) ogłosił w Tokio początek procesu tworzenia Struktury Gospodarczej Indo-Pacyfiku (Indo-Pacific Economic Framework for Prosperity – IPEF). Poza czterema członkami Quad (premierzy Japonii i Indii uczestniczyli osobiście w zainicjowaniu projektu) chęć zaangażowania wyraziło siedem państw ASEAN-u (Brunei, Filipiny, Indonezja, Malezja, Singapur, Tajlandia i Wietnam) oraz Korea Płd. i Nowa Zelandia (już po wizycie [Bidena w Azji](#) chęć dołączenia zgłosiło Fidżi). Państwa te odpowiadają łącznie za ok. 40% światowego PKB. Celem IPEF ma być wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego i pokoju

w regionie poprzez pogłębienie współpracy, w tym tworzenie reguł i standardów, w czterech dziedzinach – handlu (m.in. cyfrowego), łańcuchów dostaw (np. kluczowych surowców i półprzewodników), czystej energii, dekarbonizacji i infrastruktury (m.in. rozwoju technologii) oraz podatków i zwalczania korupcji. IPEF można postrzegać jako uzupełnienie działania Quad zarówno tematycznie, jak i dzięki większej liczbie członków. Szczegóły inicjatywy, otwartej dla innych państw regionu, będą przedmiotem dalszych negocjacji, które mają potrwać do półtora roku. Współpraca ma opierać się m.in. na elastyczności, co oznacza możliwość zaangażowania członków w wybrane dziedziny IPEF. Może to sprzyjać dopasowaniu ustaleń do potrzeb różnych państw.

Jaki może być wpływ IPEF na sytuację w regionie?

Inicjatywa stanowi sygnał polityczny determinacji USA w dążeniu do zaangażowania ekonomicznego w Indo-Pacyfiku. Jest to odpowiedź na oczekiwania państw regionu, które po wycofaniu się Stanów Zjednoczonych z umowy [TPP](#) (obecnie [CPTPP](#)) na początku prezydentury Trumpa w 2017 r. wzywały je do intensyfikacji współpracy gospodarczej, która miała wspierać amerykańską obecność militarną. Postępy w ramach IPEF umożliwiłyby USA zwiększenie wpływów w regionie dzięki ograniczeniu współzależności państw Indo-Pacyfiku z ChRL i zmniejszeniu ich podatności na chińskie naciski. Istotne w tym kontekście jest zainteresowanie inicjatywą większości członków [ASEAN-u](#), jednego z największych partnerów handlowych Chin, a także Indii, tym bardziej że nie są one stroną [RCEP](#), do którego z kolei należy ChRL. Do udziału w IPEF nie zaproszono jednak Tajwanu mimo jego dużego znaczenia np. w dostawach półprzewodników. Może być to efektem niechęci części państw zaangażowanych w inicjatywę do antagonizowania ChRL. Wyzwaniem dla powodzenia IPEF będzie m.in. określenie przez USA skali zachęt (w tym ułatwień w dostępie do rynku) oraz zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego państw, co może utrudniać np. ustalanie wspólnych standardów, w tym dotyczących praw pracowniczych, ochrony środowiska czy przepływu danych.